

СПРАВА «ІВАН КАРПЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF IVAN KARPENKO v. UKRAINE)

(Заява № 45397/13)

Стислий виклад рішення від 16 грудня 2021 року

3 травня 2005 року заявник відбуває покарання у виді довічного позбавлення волі у Роменській виправній колонії № 56 (далі — виправна колонія). Під час прогулянки на подвір'ї виправної колонії у червні 2009 року заявник привітався зі знайомим засудженим, чим порушив Правила внутрішнього розпорядку установи виконання покарань, унаслідок чого був притягнутий до дисциплінарної відповідальності.

У травні 2010 року заявник звернувся з адміністративним позовом проти адміністрації виправної колонії, вимагаючи визнати дисциплінарне стягнення незаконним і вилучити відповідний запис з його особової справи. Сумський окружний адміністративний суд відмовив у відкритті провадження, оскільки його компетенція не поширювалась на розгляд зазначених питань. Суди апеляційної та касаційної інстанцій залишили ухвалу суду першої інстанції без змін.

У червні 2012 року Роменський міськрайонний суд відмовив у відкритті цивільного провадження за позовом заявника про визнання дисциплінарного стягнення незаконним та відшкодування шкоди у зв'язку з цим, оскільки ці питання підлягали розгляду адміністративними судами. Суди апеляційної та касаційної інстанцій також відмовили йому у відкритті провадження.

Починаючи з червня 2009 року заявник тринадцять разів звертався до адміністрації виправної колонії із заявами про надання медичної та психологічної допомоги і стверджував, що постійна заборона спілкуватися з іншими засудженими «на одній території» прирівнювалася до катування. Також заявник періодично скаржився на погіршення стану свого здоров'я у зв'язку із заборонаю спілкуватися з іншими засудженими, і звертався стосовно можливості професійно-технічного навчання. Даних щодо розгляду зазначених звернень заявника не було, а стосовно можливості у професійно-технічному навчанні, йому було відмовлено, оскільки засуджені до довічного позбавлення волі не мали права на таке навчання.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція), що постійна заборона засудженим до довічного позбавлення волі на спілкування під час прогулянок із засудженими з інших камер становила нелюдське та таке, що принижує його гідність поводження; за статтею 13 Конвенції на відсутність в Україні на момент подій ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з цим; за статтею 8 Конвенції у зв'язку із зазначеним, та за пунктом 1 статті 6 Конвенції на відсутність доступу до суду для оскарження дисциплінарного стягнення, накладеного на нього.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 3 Конвенції Європейський суд зауважив, що заборона заявнику спілкуватися із засудженими з інших камер під час перебування поза межами камери, яка ще більше погіршувалася іншими численними факторами суперечить вимогам Європейських пенітенціарних правил 2006 року та Рекомендації 2003(23) про здійснення виконання покарання у виді довічного позбавлення волі та інших тривалих строків позбавлення волі адміністраціями установ виконання покарань, що без сумніву становить нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження та констатував порушення статті 3 Конвенції.

Європейський суд дійшов висновку, що заявник безуспішно намагався оскаржити у національних судах індивідуальне стягнення, яке було накладено на нього за порушення заборони спілкуватися із засудженими з інших камер, однак суди визнавали відсутність у них компетенції розглядати такі питання. І хоч пізніше до законодавства були внесені зміни, якими адміністративним судам було надано пряму компетенцію розглядати скарги на рішення адміністрації установ виконання покарань, Європейський суд вказав, що на момент подій заявник не мав ефективних національних засобів юридичного захисту і констатував порушення статті 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 3 Конвенції.

Щодо інших скарг заявника, Європейський суд з огляду на факти справи, доводи сторін і висновки за статтями 3 та 13 Конвенції, вважає, що він розглянув основні юридичні питання, порушені у цій справі, і немає потреби у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті інших скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує прийнятними скарги за статтями 3 і 13 Конвенції;

2. Постановляє, що було порушено статтю 3 Конвенції; Постановляє, що було порушено статтю 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 3 Конвенції;

4. Постановляє, що немає необхідності розглядати питання прийнятності та суті решти скарг заявника;

5. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 5 000 (п'ять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, з яких 2 000 (дві тисячі) євро має бути сплачено безпосередньо на банківський рахунок, вказаний паном Тарахкалом, а 1 000 (одна тисяча) євро має бути сплачено безпосередньо на банківський рахунок, вказаний паном Левицьким;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

6. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції»